

Međunarodni sud za krivično
gonjenje osoba odgovornih za
teška kršenja međunarodnog
humanitarnog prava počinjena
na teritoriji bivše Jugoslavije
od 1991. godine

Predmet br. IT-95-5/18-T
Datum: 5. novembar 2009.
Original: engleski

PRED PRETRESNIM VIJEĆEM

U sastavu: sudija O-Gon Kwon, predsjedavajući
sudija Howard Morrison
sudija Melville Baird
sudija Flavia Lattanzi, rezervni sudija

Sekretar: g. John Hocking

Odluka od: 5. novembra 2009.

TUŽILAC

protiv

RADOVANA KARADŽIĆA

JAVNO

**ODLUKA O IMENOVANJU BRANIOCA I
NALOG O DALJNJEM TOKU PRETRESNOG POSTUPKA**

Tužilaštvo:

g. Alan Tieger
gđa Hildegard Uertz-Retzlaff

Odbrana:

g. Radovan Karadžić

OVO PRETRESNO VIJEĆE Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (dalje u tekstu: Međunarodni sud), izvršavajući svoju statutarnu obavezu da obezbijedi pravično i ekspeditivno vođenje suđenja Radovanu Karadžiću (dalje u tekstu: optuženi) i rješavajući po usmenom zahtjevu Tužilaštva (dalje u tekstu: tužilac) da se optuženom dodijeli branilac, ovim donosi odluku u vezi s tim.

I. Proceduralni kontekst i argumenti

1. Na statusnoj konferenciji održanoj 20. avgusta 2009. tadašnji pretpretresni sudija izjavio je da je ovaj predmet spreman za suđenje i da će on o tome izvijestiti predsjednika Međunarodnog suda.¹ Dana 3. septembra 2009., optuženi je dostavio "Podnesak u vezi s početkom suđenja" (dalje u tekstu: Podnesak) u kom je, između ostalog, zatražio da njegovo suđenje ne počne za još deset mjeseci pošto smatra da nije adekvatno pripremljen.² Dana 8. septembra 2009., tužilac je dostavio "odgovor" na navedeni Podnesak, potvrđujući svoju spremnost za početak suđenja i protiveći se zahtjevu optuženog za odgodu od deset mjeseci.³ Na statusnoj konferenciji održanoj istog dana, pretpretresni sudija je izjavio da je Pretresno vijeće pažljivo razmotrilo Podnesak optuženog i utvrdilo da je primjeren datum za početak suđenja 19. oktobar 2009. a da će se pretpretresna konferencija održati 6. oktobra 2009.⁴

2. Optuženi i tužilac bili su 6. oktobra prisutni na pretpretresnoj konferenciji tokom koje je predsjedavajući sudija izjavio da Žalbeno vijeće još razmatra pitanje datuma početka suđenja, budući da je optuženom dato odobrenje da uloži žalbu na odluku Pretresnog vijeća kojom je datum početka suđenja utvrđen za 19. oktobar 2009. Predsjedavajući sudija je takođe napomenuo da pripreme za suđenje moraju biti nastavljene na osnovu pretpostavke da će ono početi kako je planirano premda bi, iz administrativnih razloga, to bilo 21. oktobra, a ne 19. oktobra 2009.⁵

3. Žalbeno vijeće je 13. oktobra 2009. donijelo odluku u vezi s početkom suđenja. Ono je konstatovalo da Pretresno vijeće nije pogriješilo u svojoj procjeni adekvatnosti vremena koje je optuženom stajalo na raspolaganju da se pripremi za suđenje, ali je izjavilo da će

---

¹ Statusna konferencija, T. 434 (20. avgust 2009.).

² Podnesak, par. 35.

³ Odgovor tužilaštva na Karadžićev podnesak u vezi s početkom suđenja, 8. septembar 2009., par. 2, 4.

⁴ Statusna konferencija, T. 456 (8. septembar 2009.).

⁵ Pretpretresna konferencija, T. 465 (6. oktobar 2009.).

optuženi imati najmanje jednu sedmicu da pregleda obilježenu verziju Optužnice, za koju je Pretresno vijeće naložilo tužiocu da je podnese u skladu s odlukom o primjeni pravila 73bis Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog suda (dalje u tekstu: Pravilnik).⁶ Pretresno vijeće je zatim izdalo Nalog o rasporedu, kojim je utvrdilo 19. oktobar kao rok za dostavljanje tužiočeve obilježene verzije optužnice i naložilo da suđenje u skladu s tim počne 26. oktobra 2009., odnosno jednu sedmicu poslije tog roka.⁷

4. Dana 21. oktobra 2009., optuženi je dostavio daljnji "Podnesak u vezi s početkom suđenja" u formi dopisa na pet stranica, kojim je obavijestio Vijeće da se neće pojaviti 26. oktobra na zakazanom početku suđenja s obzirom na činjenicu da, po njegovom mišljenju, njegova odbrana nije spremna. Ne precizirajući koliko vremena smatra da mu je potrebno, optuženi je izjavio da će njegov tim odbrane nastaviti sa pripremama za suđenje i da će obavijestiti Pretresno vijeće kada će oni biti pripremljeni.⁸

5. Dana 22. oktobra 2009., predsjedavajući sudija pismeno se obratio optuženom, u ime Pretresnog vijeća, navodeći sljedeće:

Poštovani g. Karadžiću,

Pretresno vijeće je primilo Vaš Podnesak u vezi s početkom suđenja od 21. oktobra 2009., u kom izjavljujete da se nećete pojaviti na ročištu za početak suđenja zakazanom za 26. oktobar 2009. Moram Vas obavijestiti da će ročište 26. oktobra biti održano kako je zakazano i pozivam Vas da preispitate svoju odluku da ne prisustvujete. Pretresnom vijeću je dobro poznato Vaše opšte kooperativno ponašanje u dosadašnjem toku postupka.

S tim u vezi, podsjećam Vas da je statutarna obaveza Vijeća da obezbijedi pravično i ekspeditivno vođenje suđenja. Kako je Vijeće činilo tokom pretpretresne faze, i dalje ćemo činiti sve u svojoj moći da obezbijedimo da Vaša prava budu zaštićena tokom suđenja. Takođe podsjećam na odluke Pretresnog i Žalbenog vijeća u kojima je utvrđeno da je predmet protiv Vas spreman za suđenje i da ste imali dovoljno vremena da se za to pripremite. Nije izveden nikakav nepovoljan zaključak u vezi s vremenskim rasporedom ni bilo kojim drugim pitanjem u vezi s Vašim izborom da se sami zastupate. Štaviše, na primjer, kada je riječ o elementu prava na obraćanje Sudu g. Petera Robinsona, u velikoj mjeri je uzet u obzir pomenuti izbor. Pretresno vijeće bi sa žaljenjem primilo gubitak g. Robinsona ukoliko bi do toga došlo uslijed Vašeg neprisustvovanja suđenju.

Iako Statut Međunarodnog suda jamči svim optuženim osobama pravo da im se sudi bez nepotrebnog odgađanja i da se brane lično ili posredstvom branioca, postoje okolnosti u kojima suđenja mogu biti vođena u odsustvu optuženog koji se dobrovoljno odrekao prava da bude prisutan. Vijeće može u određenim okolnostima dodijeliti branioca

⁶ Odluka po žalbi Radovana Karadžića na Odluku o početku suđenja, 13. oktobar 2009., par. 27.

⁷ Nalog o rasporedu za početak suđenja, 14. oktobar 2009.

⁸ Podnesak u vezi s početkom suđenja, 21. oktobar 2009., str. 5.

optuženom koji svojim samozastupanjem značajno i uporno opstruira primjereno i ekspeditivno vođenje suđenja. Apelujem na Vas da to imate u vidu prilikom odlučivanja da li ćete prisustvovati ročištu zakazanom za 26. oktobar.

Takođe bih napomenuo da, na osnovu pravila 84 Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog suda, možete izabrati da iznesete uvodnu riječ poslije zaključenja dokaznog postupka tužioca umjesto na početku suđenja. Stoga, ukoliko smatrate da trenutno niste spremni za iznošenje uvodne riječi, to možete učiniti u nekoj kasnijoj fazi. Pored toga, ukoliko tokom suđenja zaključite da niste u mogućnosti da unakrsno ispitajte bilo kojeg od svjedoka optužbe, možete na to skrenuti pažnju Vijeću, navodeći razloge za to. Vijeće će tada razmatrati ovo pitanje od slučaja do slučaja i donosiće odgovarajuće odluke.

U ime Vijeća, apelujem na Vas i tražim da budete prisustni na ročištu 26. oktobra.

6. Dana 26. oktobra 2009. zaveden je drugi dopis optuženog od 23. oktobra 2009., u kom on ponavlja svoju tvrdnju da još nije u dovoljnoj mjeri pripremljen za suđenje, ali izjavljuje da ne "bi i nikada neće bojkotovati [svoje] suđenje ..."⁹

7. Pretresna faza postupka otvorena je 26. oktobra 2009. u odsustvu optuženog. Predsjedavajući sudija je tom prilikom izjavio sljedeće:

Primjećujem da optuženi, g. Karadžić, danas nije prisutan. Takođe primjećujem da, budući da je on izabrao da se sam zastupa u dosadašnjem postupku, nema ni branioca koji bi u njegovo ime prisustvovao. Prošle sedmice, dana 21. oktobra, g. Karadžić je dostavio podnesak u kom izjavljuje da se neće pojaviti na današnjem pretresu na osnovu toga što nije u potpunosti pripremljen za početak suđenja. Pretresno vijeće je pažljivo razmotrilo taj podnesak i 22. oktobra uputili smo g. Karadžiću dopis kojim smo ga pozvali da preispita svoju odluku. Očito je da on to nije učinio.¹⁰

8. Nakon što je pročitao tekst dopisa Vijeća od 22. oktobra, predsjedavajući sudija je uputio Sekretarijat da transkript i audio-zapis suđenja proslijedi optuženom i njegovim pravnim saradnicima, izjavljujući da "[n]a taj način, Vijeće želi ponovo apelovati na g. Karadžića da prisustvuje ovom suđenju i ponovo naglašava da postoje mjere koje se mogu preduzeti ukoliko bi on nastavio da opstruira tok suđenja".¹¹

---

⁹ Odgovor na dopis Vijeća, 26. oktobar 2009.

¹⁰ T. 502 (26. oktobar 2009.).

¹¹ T. 504 (26. oktobar 2009.).

9. Tužilac je zatim pozvan da iznese usmene argumente po tom pitanju, kojom prilikom su izneseni daljnji argumenti u vezi s pitanjem da li je vrijeme koje je optuženom stajalo na raspolaganju da se pripremi za suđenje bilo dovoljno, a zatim je izjavio sljedeće:

Optuženi je odlučio da ne prisustvuje suđenju i u svom dopisu naznačio je da će istrajati u nedolaženju na suđenje dok ne bude smatrao da treba doći. To takođe predstavlja značajno i uporno opstruiranje primjerenog i ekspeditivnog vođenja suđenja.

Ovo Pretresno vijeće suočeno je sa dva izbora: Ili će dopustiti optuženom da se i dalje sam zastupa i tako ometa ovaj postupak; ili će dodijeliti branioca. Budući da se radi o optuženom koji se sam zastupa, njegovo prisustvo je neophodno za početak ovog suđenja, a njegovo odbijanje da prisustvuje efektivno blokira početak tog suđenja. Pretresno vijeće bi stoga trebalo nametnuti branioca kako bi spriječilo suštinska ometanja ovog suđenja.

Postoje -- postoji pravni standard. Pravni standard je u stvari zadovoljen. Optuženi se može odreći prava da prisustvuje svom suđenju pod određenim uslovima. Jedan takav uslov jeste da interese optuženog zastupa branilac kako bi se zaštitila druga prava optuženog. Budući da on trenutno sam sebe zastupa, prisustvo optuženog u sudnici je neophodno kako bi se garantovalo djelotvorno ostvarivanje njegovih prava i ovo važi zapravo od samog početka, uključujući uvodnu riječ. Usljed toga, neprisustvovanje optuženog bi spriječilo početak suđenja, a imajući u vidu njegove riječi i ranije podneske, ono bi zapravo bilo prekinuto približno osam mjeseci budući da je on prije dva mjeseca govorio o tome da mu je potrebno deset mjeseci.

Sprečavanje početka suđenja na ovaj način bi suštinski i opstruiralo ekspeditivno vođenje ovog suđenja i jedini način da se to prevaziđe bilo bi -- nametanje branioca.¹²

Tužilac je zatim zatražio od Pretresnog vijeća da izda konkretno upozorenje optuženom da njegovo pravo na samozastupanje može biti ograničeno ukoliko nastavi odbijati da se pojavi na suđenju i preporučilo da mu, ukoliko on i dalje bude odbijao da se pojavi na početku suđenja, Pretresno vijeće tom prilikom nametne branioca.¹³ Poslije toga, predsjedavajući sudija je izjavio da će postupak biti prekinut do sljedećeg dana kada će biti saslušana tužiočeva uvodna riječ i zatražio od optuženog da bude prisutan "kako suđenje ne bi bilo dalje ometano".¹⁴

---

¹² T. 506–507 (26. oktobar 2009.).

¹³ T. 507–508 (26. oktobar 2009.).

¹⁴ T. 509 (26. oktobar 2009.).

10. Optuženi se se 27. oktobra 2009. ponovo nije pojavio na suđenju. Na početku ročišta, predsjedavajući sudija je izjavio sljedeće:

Primjećujem da optuženi, g. Karadžić, ponovo nije prisutan, uprkos usmenim i pismenim zahtjevima i upozorenjima Vijeća. Vijeće sa žaljenjem konstatuje odluku optuženog da još jednom bude odsutan sa suđenja. On je izabrao taj put i stoga mora prihvatiti posljedice koje će neizbježno proizaći iz tog izbora. Ponovo ga upozoravamo na to da postoje okolnosti u kojima Vijeće može postupati u odsustvu optuženog i dodijeliti mu branioca u predmetu. Napominjem da je, iako pravo optuženog da bude prisutan tokom svog suđenja predstavlja fundamentalno pravo, utvrđeno da ono nije apsolutno. Pored toga, ako se neki optuženi opredijeli za to da ne ostvaruje svoje pravo da bude prisutan, vijeće može takav izbor smatrati odricanjem od navedenog prava.

[...]

Ukoliko optuženi istraje u svom odbijanju da prisustvuje suđenju i ne pojavi se na zaključenju uvodne riječi tužilaštva na sljedećem ročištu koje je zakazano za idući ponedjeljak popodne, Vijeće može odlučiti da nastavi suđenje u njegovom odsustvu. Pored toga, branilac, može, u interesu pravde, biti dodijeljen da zastupa interese optuženog tokom preostalog postupka u skladu s pravilom 44 -- oprostite, u skladu s pravilom 45ter Pravilnika o postupku i dokazima.

Vijeće će donijeti odluku po ovom pitanju poslije zaključenja uvodne riječi tužioca iduće sedmice i nakon što sasluša strane u postupku.¹⁵

Sekretarijatu je još jednom naloženo da dostavi optuženom transkript i audio-zapis postupka, uključujući ovo upozorenje. Nastavivši da vodi početak uvodne riječi tužioca, predsjedavajući sudija je naveo daljnje pojedinosti o načinu na koji će strane u postupku biti saslušane o tome kako bi suđenje moglo biti nastavljeno. On je pozvao tužioca i optuženog da iznesu usmene argumente na ročištu koje će biti održano u utorak, 3. novembra 2009. i naznačio da Vijeće posebno zanimaju njihovi argumenti u vezi sa sljedećim pitanjima:

- (1) nastavak suđenja u odsustvu optuženog i u odsustvu eventualnog branioca koji bi ga zastupao;
- (2) dodjela branioca optuženom i razne uloge koje bi dodijeljenim branilac mogao da vrši, kako u bliskoj budućnosti tako i kasnije tokom suđenja; ili
- (3) imenovanje *amicus curiae*; i

---

¹⁵ T. 510–511 (27. oktobar 2009.).

- (4) moguća odgoda pretresnog postupka kako bi se omogućilo dovoljno vrijeme za pripremu dodijeljenog branioca; i
- (5) drugi predloženi načini obezbjeđenja da se suđenje nastavi ukoliko optuženi bude i dalje dobrovoljno odsustvovao iz sudnice.

11. Dana 2. novembra 2009., saslušan je preostali dio uvodne riječi tužioca. Prije tog ročišta, optuženi je još jednom saopštio Vijeću da neće biti prisutan, iako je naznačio da će prisustvovati ročištu 3. novembra.¹⁶ Na kraju sjednice 2. novembra, predsjedavajući sudija je izdao konačno usmeno upozorenje optuženom, sljedećim riječima:

Optuženi je tri dana uzastopno bio odsutan sa suđenja uprkos tome što je u više navrata upozoren da takvi pokušaji opstruiranja primjerenog vođenja i toka suđenja neće biti tolerisani. Kako sam najavio prošle sedmice, Vijeće sada mora utvrditi način na koji ćemo nastaviti poslije uvodne riječi tužioca i saslušaćemo strane u postupku u vezi s tim pitanjem sutra poslije podne.

[...]

Želio bih ponoviti g. Karadžiću naša ranija upozorenja i zamoliću Sekretarijat da njemu i njegovim pravnim saradnicima proslijedi transkript i audio-zapis ovog ročišta. Ukoliko ostane pri stavu da ne prisustvuje suđenju, možemo nastaviti u njegovom odsustvu i dodijeliti mu branioca koji će ga zastupati. Savjetujemo ga da ovo pažljivo uzme u obzir prije nego što sutra iznese svoje usmene argumente.¹⁷

12. Optuženi je prisustvovao ročištu održanom 3. novembra i ponovio svoje tvrdnje da nije pripremljen za suđenje, razloge iz kojih smatra da nije pripremljen, kao i da neće prisustvovati suđenju sve dok se ne bude smatrao spremnim.¹⁸ On se nije konkretno osvrnuo na pitanja koja je predsjedavajući sudija elaborirao na kraju ročišta 27. oktobra. U okviru svojih argumenata tužilac je predložio dvije opcije: prvo, da optuženi iznese inicijalnu uvodnu riječ, uz razumijevanje da je može dopuniti u kasnijoj fazi, i da se postupak nastavi saslušanjem iskaza nekih svjedoka o bazi zločina, uz istovremenu dodjelu "dežurnog" branioca ili branioca "u pripravnosti" koji bi uskočio i zastupao optuženog ako to bude potrebno; i, drugo, da Vijeće smjesta dodijeli optuženom branioca koji će ga zastupati tokom preostalog dijela postupka, u kom slučaju bi suđenje bilo prekinuto kako bi se tom

¹⁶ Dopis predsjedavajućem sudiji, 2. novembar 2009.

¹⁷ T. 672–673 (2. novembar 2009.).

¹⁸ T. 676–678 (3. novembar 2009.).

dodijeljenom braniocu ostavilo vrijeme da se pripremi.¹⁹ Međutim, bez davanja ikakve naznake o tome koliko će dodatnog vremena biti potrebno, optuženi je insistirao da se mora pripremiti za predmet u cijelosti prije iznošenja svoje uvodne riječi ili unakrsnog ispitivanja bilo kog od svjedoka optužbe.²⁰

II. Mjerodavno pravo

13. Član 20 Statuta Međunarodnog suda (dalje u tekstu: Statut) propisuje obavezu pretresnih vijeća da "osiguraju da suđenje bude pravično i ekspeditivno, te da se postupak vodi u skladu s pravilima o postupku i dokazima uz puno poštovanje prava optuženog i dužnu brigu o zaštiti žrtava i svjedoka". Član 21 zatim predviđa prava optužene osobe, uključujući minimalna jamstva, kao što su "da ima odgovarajuće vrijeme i uslove za pripremu odbrane...", i "da mu se sudi u njegovom prisustvu i da se brani lično ili putem pravnog zastupnika po vlastitom izboru".

14. Žalbeno vijeće je utvrdilo da su prava optuženog da bude fizički prisutan na suđenju i da se sam zatupa ukoliko tako izabere fundamentalna.²¹ Međutim, Žalbeno vijeće je takođe konstatovalo da nijedno od tih prava nije apsolutno.²² Štaviše, pravilo 80(B) predviđa da pretresno vijeće može naložiti uklanjanje optuženog iz sudnice i nastavak suđenja u njegovom odsustvu, ukoliko on "ustraje u ometanju postupka" i nakon što je na to upozoren. Pored toga, pravilo 45 dopušta pretresnom vijeću da uputi sekretara da dodijeli optuženom branioca koji će zastupati njegove interese ukoliko utvrdi da bi to bilo u interesu pravde.

15. U predmetu *Slobodan Milošević*, Žalbeno vijeće je konstatovalo da pravo optuženog na samozastupanje može biti ograničeno ukoliko u ostvarivanju tog prava optuženi "značajno i uporno opstruira primereno i ekspeditivno vođenje suđenja".²³ Na pretresnom vijeću je da, imajući u vidu sve činjenice, od slučaja do slučaja utvrđuje postojanje okolnosti koje ograničavaju pravo na samozastupanje.²⁴ Međutim, povlačeći analogiju s uslovom davanja

---

¹⁹ T. 681–686 (3. novembar 2009.).

²⁰ T. 704 (3. novembar 2009.).

²¹ *Tužilac protiv Slobodana Miloševića*, predmet br. IT-02-54-AR73.7, Odluka po interlokutornoj žalbi na Odluku Pretresnog veća o dodeli branioca, 1. novembar 2004. (dalje u tekstu: Odluka po žalbi u predmetu *Milošević*), par. 11, 13.

²² Odluka po žalbi u predmetu *Milošević*, par. 13. V. takođe *Tužilac protiv Šešelja*, predmet br. IT-03-67-AR73.3, Odluka po žalbi na Odluku Pretresnog veća o dodeli branioca, 20. oktobar 2006. (dalje u tekstu: Odluka po žalbi u predmetu *Šešelj*), par. 22–23.

²³ Odluka po žalbi u predmetu *Milošević*, par. 13.

²⁴ Odluka po žalbi u predmetu *Šešelj*, par. 20.

upozorenja sadržanim u pravilu 80(B) u vezi s uklanjanjem nekog optuženog iz sudnice, Žalbena veće je u predmetu *Šešelj* konstatovalo da se "optuženom mora dati jasno upozorenje" prije nego što pretresno vijeće ograniči njegovo pravo na samozastupanje, čime se on "iscrpno i korektno obaveštava i pruža mu se mogućnost da izmeni okolnosti u kojima je došlo do ometanja [...] kako bi izbegao uskraćivanje tih prava".²⁵ Žalbena vijeće je dalje preciziralo da bi upozorenje u vezi s mogućom dodjelom branioca "trebalo da bude izričito, u obliku usmenog ili pismenog saopštenja optuženom u kom će se objasniti opstruktivno ponašanje i navesti da će, ako se u tome ustraje, njegova posledica biti ograničavanje prava optuženog na samozastupanje".²⁶

16. U vezi s načinom ograničavanja prava nekog optuženog na samozastupanje, Žalbena vijeće je takođe izjavilo da ono mora biti rukovođeno načelom srazmjernosti i da mora "da se ogranič[i] na minimalnu moguću meru neophodnu da se zaštiti interes Međunarodnog suda da obezbedi razumno ekspeditivno suđenje".²⁷

III. Diskusija

17. Uprkos činjenici da je većina pismenih podnesaka optuženog u vezi s njegovim odsustvom sa suđenja, kao i njegovi usmeni argumenti tokom ročišta 3. novembra, predstavljala ponavljanje njegovih argumenata o tome zašto se smatra nedovoljno pripremljenim za suđenje, svrha ove odluke nije da se ponovo otvara to konkretno pitanje. Pretresno vijeće je već donijelo odluku u vezi s adekvatnošću vremena koje je stajalo optuženom na raspolaganju da se pripremi, a njegovu odluku je podržalo Žalbena vijeće. Čak i kada bi bilo u poziciji da ponovo razmotri tu odluku, Pretresno vijeće to ne bi učinilo budući da optuženi nije uspio iznijeti nikakve nove argumente ili faktore koji bi opravdavali takvo ponovno razmatranje.

18. Umjesto toga, pitanje koje treba riješiti jeste način na koji će suđenje biti nastavljeno, bilo uz prisustvo optuženog bilo bez njega, i odgovarajući datum kada će suđenje biti nastavljeno.

19. U vezi s pitanjem nastavka suđenja u odsustvu optuženog i bez eventualnog branioca koji bi ga zastupao, tužilac je izjavio da ne isključuje mogućnost da postupa na taj način, ali

---

²⁵ Odluka po žalbi u predmetu *Šešelj*, par. 23.

²⁶ Odluka po žalbi u predmetu *Šešelj*, par. 26.

da je njegov stav da je u interesu pravde da se optuženom dodijeli branilac kako bi bio zastupan u sudnici ukoliko i dalje bude odsustvovao sa suđenja.²⁸ Pravo optuženog da bude prisutan tokom svog suđenja zaista predstavlja pravo kojeg se optuženi može dobrovoljno odreći i zaista mogu postojati okolnosti u kojima bi pretresno vijeće moglo odlučiti da postupa u njegovom odsustvu, čak i ako optuženog ne zastupa branilac. Međutim, postoje problemi vezani za taj tok koji bi, u ovom slučaju, naveli Vijeće na zaključak da ne bi bilo u interesu pravde da tužilac izvodi svoje dokaze u odsustvu optuženog ili branioca koji bi ga zastupao.

20. Na prvom mjestu, funkcija traženja istine u pretresnom postupku bila bi lišena dokaza odbrane kojima bi se mogli pobijati dokazi koje izvodi tužilac. Drugo, značajna funkcija pretresnog postupka, koju je prvobitno predvidio Savjet bezbjednosti Ujedinjenih nacija prilikom samog osnivanja Međunarodnog suda ogledala se u postizanju mira i pomirenja među različitim stranama koje su učestvovala u sukobu u bivšoj Jugoslaviji. Dopustiti Pretresnom vijeću da sasluša i ocijeni samo polovinu dokaza, makar od strane koja snosi teret dokazivanja svoje teze van razumne sumnje, značilo bi uskratiti priliku koju bi taj pretresni postupak mogao imati da potakne taj mir i pomirenje koji bi mogli da proizađu iz potpunog izvođenja dokaza kako optužbe tako i optuženog.

21. Prelazeći zatim na dodjelu branioca optuženom u interesu pravde, Vijeće konstatuje da optuženi zaista suštinski i uporno ometa pravilno i ekspeditivno vođenje suđenja odbijajući da prisustvuje suđenju dok ne bude smatrao da je spreman, uprkos odluci ovog Vijeća, koju je Žalbeno vijeće podržalo, da ima dovoljno vremena da se pripremi i upozorenjima koja mu je uputilo Vijeće. Ponašanje optuženog je efektivno dovelo do zaustavljanja suđenja, što je očito bio njegov cilj. Pored toga, on je jasno stavio do znanja da želi umjesto Vijeća kontrolisati kada će suđenje biti nastavljeno. To su flagrantni primjeri smišljenog opstruktivnog ponašanja, bez obzira na to u kojoj mjeri je optuženi bio kooperativan do početka suđenja. Iako se za optuženog uopšte ne bi moglo reći da je bio nepristojan ili da je iskazao nepoštovanje prema Međunarodnom sudu kada je bio prisutan pred ovim ili pred drugim pretresnim vijećima u različitom sastavu, odnosno u svojim pismenim podnescima, Vijeće primjećuje da se on nije ponašao drugačije nego što se to očekuje kako od branioca tako i od optužene osobe. Vijeće dalje napominje da ponašanje optuženog u pretpretresnoj fazi nema

---

²⁷ Odluka po žalbi u predmetu *Milošević*, par. 17.

nikakvog uticaja na efekat njegovog nedavnog ponašanja, koje, kako je Vijeće konstatovalo, omogućava daljnji nastavak suđenja.

22. Kako je gore navedeno, Pretresno vijeće je upozorilo optuženog 22. oktobra, 26. oktobra, 27. oktobra i ponovo 2. novembra, da bi konkretna posljedica njegovog ustrajavanja u opstruktivnom ponašanju mogla biti dodjela branioca i nastavak suđenja bez njega. Njemu je stoga pruženo dovoljno mogućnosti da promijeni svoje ponašanje i obaviješten je o posljedicama ukoliko to ne učini. Takođe mu je pružena prilika da na ročištu 3. novembra predloži rješenja kako bi suđenje moglo biti nastavljeno. On tu priliku nije iskoristio, opredjeljujući se da umjesto toga samo ponovi ranije iznesene argumente. Štaviše, tužilaštvo je na tom ročištu sugerisalo da on iznese svoju uvodnu riječ, uz razumijevanje da će je moći dopuniti u kasnijoj fazi, i da bi izvođenje dokaza tada moglo biti nastavljeno od svjedoka do svjedoka, što bi omogućilo optuženom da iznese argumente o tome zašto mu je potrebno dodatno vrijeme da pripremi svoje unakrsno ispitivanje pojedinih svjedoka i dalo mu mogućnost kratkih prekida kako bi mu se omogućilo dodatno vrijeme za pripremu tog unakrsnog ispitivanja. Međutim, on je čvrsto odbio ovu sugestiju, tvrdeći da mora da okonča svoju pripremu za cjelokupan tužiočev dokazni postupak prije nego što bude u poziciji da iznese svoju uvodnu riječ ili da unakrsno ispita bilo kog svjedoka.

23. U ovom kontekstu Vijeće napominje da je optuženi takođe još jednom pružio određene naznake da tokom iznošenja svoje odbrane namjerava da "ispravlja" ono što je već presuđeno od strane ovog Međunarodnog suda u ranijim predmetima koji su se odnosili na druge optužene osobe,²⁹ što predstavlja nešto što je on izjavio na statusnim konferencijama održanim tokom prepretresne faze, i da pokaže ko je odgovoran za "izbijanje rata".³⁰ Pretresno vijeće ponovo podvlači da je zadaća optuženog da se bavi samo navodima sadržanim u Optužnici protiv njega i osporava dokaze koje tužilac iznosi u prilog tim navodima i da svoje pripreme treba na to da usredsredi. On ne može razumno tvrditi da mu je potrebno mnogo više mjeseci za pripremu suđenja ako se u svojim pripremama bavi pitanjima koja nisu i neće biti predmet suđenja.

24. Vijeće uvažava činjenicu da će braniocu, ukoliko on bude imenovan za optuženog, biti potrebno određeno vrijeme da se upozna sa predmetom da bi mogao postupati u interesu

---

²⁸ T. 696 (3. novembar 2009.).

²⁹ Statusna konferencija, T. 389–390 (23. juli 2009.).

optuženog na suđenju. Izvjesno je jasno da je ovaj predmet obiman i da će branilac morati da pročita više hiljada stranica dokumenata kako bi mogao na primjeren način unakrsno ispitati svjedoke koje pozove tužilac. Ni od jednog branioca, čak ni od najiskusnijeg i najefikasnijeg, ne bi se razumno moglo očekivati da bude u poziciji da pomaže optuženom i, samim tim, pretresnom postupku, bez dovoljnog, barem jasno definisanog, vremena za pripremu. Stoga, moraće biti potrebe za odgađanjem od nekoliko mjeseci prije nego što postupak mogne biti nastavljen, ako to bude učinjeno sa formom imenovanog branioca.

25. U ovim okolnostima, uzimajući u obzir fundamentalni karakter prava na samozastupanje, koje se ne može olako ograničavati, i u skladu s načelom srazmjernosti, Pretresno vijeće smatra potrebnim da uputi sekretara da imenuje branioca, koji će smjesta početi da ga priprema da zastupa interese optuženog kada se suđenje nastavi, ako to bude potrebno. Bez obzira na imenovanje branioca u ovu konkretnu svrhu, optuženi će nastaviti da se sam zastupa, uključujući bavljenje svakodnevnim pitanjima koja iskrsnu, kao što je podnošenje zahtjeva i odgovora na zahtjeve koje podnese tužilac, i daljnje svoje pripremanje za suđenje.

26. Pretresno vijeće poziva optuženog da o svojoj odbrani razgovara sa imenovanim braniocem i da sa njim u potpunosti sarađuje kako bi on na najdjelotvorniji način mogao iskoristiti vrijeme koje mu stoji na raspolaganju za pripreme. U svjetlu činjenice da će se imenovani branilac usredsrediti isključivo na pripremu za suđenje, Vijeće smatra da je primjeren period za pripreme tri i po mjeseca i naložice da suđenje bude nastavljeno 1. marta 2010. uvodnom riječju optuženog ukoliko on to još uvijek želi učiniti u ovoj fazi a ne da se opredijeli da to učini po zaključenju tužiočevog dokaznog postupka.

27. Pretresno vijeće nedvosmisleno izjavljuje da će optuženi, ukoliko i dalje bude odsustvovao sa nastavka pretresnog postupka u martu, ili ako se upusti u bilo kakvo drugo ponašanje koje ometa pravilno i ekspeditivno vođenje suđenja, izgubiti pravo na samozastupanje, više neće imati pravo na pomoć dodijeljenog tima odbrane, a imenovani branilac će preuzeti njegovo zastupanje kao dodijeljeni branilac. Ukoliko se ne upusti u takvo ponašanje, suđenje će biti nastavljeno, pri čemu će optuženi nastaviti da se sam zastupa, a imenovani branilac će prisustvovati suđenju i stajati na raspolaganju da nastupi u svakom trenutku ukoliko Vijeće utvrdi da je to potrebno.

---

³⁰ T. 705 (3. novembar 2009.).

IV. Dispozitiv

28. Iz navedenih razloga, na osnovu člana 20(1) Statuta i pravila 54 Pravilnika, Pretresno vijeće ovim:

- (i) **UTVRĐUJE** da će sveukupni interesi pravde na najbolji način biti zaštićeni imenovanjem branioca;
- (ii) **NALAŽE** sekretaru da imenuje branioca koji će se pripremati da zastupa interese optuženog na suđenju, do daljnjeg naloga Vijeća;
- (iii) **TRAŽI** od Sekretarijata i tužioca da preduzmu sve potrebne mjere kako bi obezbijedili da imenovani branilac bude u mogućnosti da se u potpunosti pripremi, uključujući dostavljanje relevantnih dokumenata; i
- (iv) **NALAŽE** da se suđenje nastavi u ponedjeljak, 1. marta 2010.

Sastavljeno na francuskom i engleskom jeziku, pri čemu je engleski tekst mjerodavan.

/potpis na originalu/
sudija O-Gon Kwon,
predsjedavajući

Dana 5. novembra 2009.
U Haagu,
Nizozemska

[pečat Međunarodnog suda]